

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

Визначено особливості стратегічних напрямків соціально-економічного розвитку сільських територій та розглянуто систему заходів стимулювання підприємницької активності населення сільських територій, створення досконалої інфраструктури підтримки.

Ключові слова: сільські території, соціально-економічний розвиток, фінанси, кредит, ресурси, інфраструктура, освітньо-консультаційна мережа.

Аграрний сектор України є важливою складовою частиною економіки держави та головним чинником подальшого розвитку трансформаційних та інтеграційних процесів, що відбуваються. Однак протягом останніх років сільськогосподарське виробництво поступово втрачає свої позиції у структурі економіки регіонів. Інфраструктура більшості сільських поселень України на межі руйнування. Це трапилось через кризовий стан економіки, різке скорочення бюджетного фінансування, неплатоспроможність та заборгованість сільськогосподарських підприємств. Унаслідок цього унеможливлено задоволення потреб сільського населення у соціально-культурних і побутових послугах і, як наслідок, зроблено вкрай проблематичним створення належних умов життя на селі [4].

Подальше формування соціальної ринкової економіки в Україні неможливе без розвитку сільських територій на основі реалізації заходів виваженої регіональної політики.

За останні роки українські вчені сформували наукові підходи до вирішення проблем соціально-економічного розвитку сільських територій. Значний внесок зробили вітчизняні вчені: П. Гайдуцький, М. Долішній, Ф. Заставний, В. Павлов, В. Піла, П. Саблук, М. Малік, В. Юрчишин та інші. Однак і досі не розроблено цілісної моделі соціально-економічного розвитку сільських територій з метою підвищення їх конкурентоспроможності та ефективного використання наявного потенціалу.

Важливим елементом розвитку сільських територій є розвиток сільськогосподарського підприємництва.

Реальне сприяння розвитку підприємництва в Україні передбачає формування економічно виправданих передумов і правил підприємницької активності [1]. На рівні громади повинна бути сформована досконала інфраструктура підтримки підприємницької активності, що охоплює п'ять основних блоків: організаційно-технічний; ресурсний; фінансово-кредитний; інформаційний; освітньо-консультативний. Призначення організаційно-технічної інфраструктури – сприяння дерегуляції підприємницької діяльності в громаді, усунення адміністративних та бюрократичних перешкод започаткування та підтримки діяльності суб'єктів малого бізнесу.

Об'єктивна необхідність ресурсної підтримки підприємств малого та середнього бізнесу зумовлена тим, що переважно вони створюються вперше або внаслідок реструктуризації підприємств і тому мають проблеми матері-

ально-технічного забезпечення тощо. На місцевому рівні можливе часткове вирішення питання завдяки використанню механізму оренди та продажу комунальної власності.

Фінансово-кредитна інфраструктура забезпечує підприємницькі структури необхідними для їх діяльності фінансовими ресурсами. На сучасному етапі одна з головних проблем малого бізнесу в Україні – це брак фінансових ресурсів.

Інфраструктура інформаційного забезпечення підприємницької діяльності повинна надати вільний доступ суб'єктам малого та середнього бізнесу до нормативно-правової та економічної інформації, встановити "зворотний зв'язок" із органами місцевої влади, сприяти інтеграції до світового інформаційного простору.

Освітньо-консультаційна мережа підтримки підприємництва в регіоні покликана вирішувати комплекс завдань довготермінового плану, насамперед – формування сприятливого соціального середовища підприємницької діяльності як основи ефективної ринково-орієнтованої економіки. Певні консультативні послуги для суб'єктів малого бізнесу можуть бути надані існуючими закладами організаційно-технічної інфраструктури, наприклад через мережу державної служби зайнятості, агенцій місцевого та регіонального розвитку тощо.

Формування нового бізнесу, передусім з розряду малого чи середнього, має бути в центрі уваги місцевої влади, оскільки зростання кількості робочих місць у малому та середньому бізнесі, підвищення завдяки цьому доходів населення міста та регіону – це значною мірою результат її діяльності.

Пошук інвестора в громаді потрібно починати з аналізу власних ресурсів і можливостей. Іноземний капітал прийде лише в тому випадку, коли країна, регіон, місто є сприятливим полем прикладання економічних та інвестиційних зусиль місцевого бізнесу. Саме для активізації дрібного та середнього бізнесових секторів пропонують здійснити невідкладні заходи на рівні громади.

Перспективними напрямками розвитку малого бізнесу на сільських територіях є бджільництво, розведення ставкової риби, вирощування лікарських трав, міні-перероблення молока і хлібопечення, тваринництво, деревоперероблення, надання туристичних послуг, так званий сільський, "зелений" туризм (агротуризм), придорожній сервіс, особливу увагу варто приділити розвитку народних промислів. Досить перспективним є розвиток жіночого підприємництва у сільських регіонах, для цього потрібні субсидовані кредитні лінії, котрі працюють з метою надання допомоги у започаткуванні бізнесу та проєктів, котрі займаються такими найактуальнішими для жінок проблемами, як центри денного догляду, невеличкі ательє з пошиття одягу, місця, де продають основні види продуктів харчування та предмети першої необхідності, шкільний транспорт.

Агротуризм є досить новим напрямом – це туристична активність людини, цілями якої є відпочинок у сільській місцевості й ознайомлення із сільськогосподарською діяльністю, система багатофункціонального розвитку села. Агротуризм також сприяє розвитку готельного бізнесу, агровідпочинку,

агрогастрономії і агротерапії. У ширшому сенсі агротуризм містить і деякі послуги, пропоновані підприємствами переробної промисловості й організаціями, що реалізують сільськогосподарські продукти.

Придорожній сервіс – система об'єктів і послуг, що забезпечує комфорт учасникам міжрегіональних автодорожніх перевезень, а саме: мешкання, харчування і торгівлю, охорону, заправку і поточний ремонт автомобілів. Як додаткові, до придорожнього сервісу належать такі послуги: організація відпочинку й оздоровлення у лазнях і саунах, купання і риболовля, надання екскурсійного обладнання в пунктах прокату. На сьогодні рівень розвитку придорожнього сервісу недостатній як за кількістю його об'єктів, так і за якістю послуг, що надаються.

В економічно розвинених країнах сфера послуг, ремісництво і мале підприємництво є основою соціальної стабільності. У цьому напрямі необхідне здійснення таких заходів: збереження і розвиток традицій і культури народів України, виховання у підростаючого покоління патріотизму, позитивного іміджу майстрової людини; насичення ринку послугами і товарами ремісничого виробництва; зниження рівня безробіття за допомогою зайнятості населення ремісничою діяльністю. У різних куточках України можна зустріти унікальні вироби народних промислів: виготовлення виробів з дерева і бересту, ткацтво, гончарне виробництво, лозоплетіння, в'язання, вишивка, виготовлення швейних, ювелірних виробів, оброблення каменю, шкіри, шерсті.

Розвиток ремісничої діяльності стримується відсутністю законодавства, яке регулювало б соціально-правові й економічні аспекти. Для комплексного вирішення проблем ремісництва необхідне сприяння у створенні та розвитку інфраструктури ремісництва, його державної підтримки.

Основними шляхами розвитку ремісничої діяльності є такі:

- формування нормативно-правової бази розвитку ремісництва;
- розроблення заходів із залучення суб'єктів ремісництва до зовнішньоекономічної діяльності та міжрегіональної співпраці;
- організація центру розвитку ремесел із мережею філій, що виконує такі функції: розроблення пропозицій щодо розвитку народних промислів, впровадженню послуг із доставки сировини, реалізації ремісничої продукції, її реклами; забезпечення захисту авторських прав ремісників; участь ремісників у міжрегіональних заходах, семінарах;
- розроблення і реалізація концепції безперервної професійної освіти у сфері ремісництва: визначення базових підприємств і освітніх установ; підготовка і перепідготовка населення через систему органів зайнятості та базові освітні установи; організація спеціальних курсів, семінарів із проблем ремісництва.

Вирішальне значення для розвитку бізнесу на сільських територіях є створення оптимальних умов для стабільної реалізації продукції малих підприємств. З метою розвитку малого підприємництва на сільських територіях пріоритетними заходами є такі: розроблення нормативно-правових актів із питань підтримки споживчих кооперативів; розроблення рекомендацій з адаптації державної політики підтримки малого підприємництва до потреб села; організація і проведення семінарів із проблем підприємництва на сільських територіях; залучення вітчизняних і зарубіжних інвестиційних ресурсів; підвищення кваліфікації працівників малих підприємств на сільських

територіях. Зазначені заходи сприятимуть створенню нових робочих місць на селі, диверсифікації сільської економіки, збільшенню доступу підприємців до кредитів, задоволенню потреб населення в якісних вітчизняних продуктах харчування.

В Україні помітну роль в підтримці малого підприємництва повинні відігравати громадські об'єднання підприємців. Основними завданнями цих об'єднань є активізація його ролі в соціально-економічному зростанні та зниженні рівня безробіття сільських територій. Виконанню цих сприятиме: створення спеціалізованих засобів масової інформації, для висвітлення діяльності об'єднань підприємців, проблем їх розвитку, позитивного досвіду; створення при об'єднаннях підприємців фондів, що надають спонсорську допомогу молодим підприємцям.

На сьогодні заходи державної підтримки сільського малого підприємництва є малоефективними. Необхідно підвищити ефективність взаємодії влади і бізнесу. Основними завданнями у цьому напрямі є: створення надійних механізмів взаємодії сільських малих підприємств і органів державної влади у вирішенні соціально-економічних завдань; формування системи спеціальних програм щодо розвитку соціальної сфери з урахуванням пропозицій сільських підприємців; розроблення програм інвестування у соціальну сферу; оцінювання діяльності сільських підприємств у соціальній сфері [3].

Отже, важливим елементом розвитку сільських територій є розвиток сільськогосподарського підприємництва. Це спричинено необхідністю переорієнтації сільської економіки від високого рівня зайнятості в сільському господарстві, його низької ефективності та низьких доходів селян, до нижчого рівня зайнятості, вищої ефективності й вищих доходів селян, підвищення соціальних стандартів села.

Для цього держава повинна реалізувати дві головні складові частини: забезпечити розвиток системи кредитування сільського населення, яке започатковує підприємництво, шляхом виділення з бюджету майбутнього року засобів для здешевлення кредитних ставок і надання поворотних позик на формування фондів сільських кредитних союзів; створити сучасні системи дорадчих служб, із заміщенням функцій управлінь сільського господарства.

Література

1. Балабанов Г.В. Трансформація структури сільськогосподарського виробництва України: регіональний аспект / Г.В. Балабанов, О.М. Кобзев, Г.В. Семченко. – К. : Вид-во UAAPP/ПАП, 2000. – 29 с.
2. Гайдуцький П.І. Про основні засади реформування системи державної підтримки сільського господарства та сільської території / П.І. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 43-48.
3. Кириленко І.Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи / І.Г. Кириленко. – К. : Вид-во ННЦ "Ін-т аграрної економіки", 2005. – 452 с.
4. Організація державного та самоврядного управління розвитком сільських територій / М.Ф. Кропивко // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. – К., 2005. – С. 120-123.

Важинский Ф.А., Колодийчук А.В. Особенности развития предпринимательства на сельских территориях

Определены особенности стратегических направлений социально-экономического развития сельских территорий и рассмотрена система мероприятий стимулирования предпринимательской активности населения сельских территорий, создания совершенной инфраструктуры поддержки.

Ключевые слова: сельские территории, социально-экономическое развитие, финансы, кредит, ресурсы, инфраструктура, образовательно-консультационная сеть.

Vazhynskyi F.A., Kolodiychuk A.V. Features of development of enterprise on rural territories

The features of strategic directions of socio-economic development of rural territories are certain and the system of measures of stimulation of enterprise activity of population of rural territories, creation of perfect infrastructure of support is considered.

Keywords: rural territories, socio-economic development, finances, credit, resources, infrastructure, educational-consultative network.

УДК 338.246.2(477)

Доц. О.М. Свінцов¹, д-р екон. наук;
доц. В.М. Коцупей², канд. екон. наук;

ст. викл. Н.Я. Скірка¹, канд. екон. наук; здобувач А.А. Сельський²

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Здійснено статистичний аналіз валового внутрішнього продукту, валової доданої вартості за видами економічної діяльності. Визначено особливості та основні напрямки структурних змін, які необхідні для досягнення економічного зростання країни.

Ключові слова: структурні пропорції, структурні трансформації, валовий випуск, національна економіка.

Постановка проблеми. Сучасна економіка України є складною системою, тобто сукупністю багатьох макроекономічних елементів, між якими існує постійний і закономірний зв'язок. Соціально-економічний розвиток національної економіки передбачає розроблення державних програм, вибір напрямків структурних змін в економіці, обґрунтування яких потребує комплексного аналізу структури вітчизняної економіки. Структурні економічні зміни повинні забезпечувати зростання економічного потенціалу країни, формування сучасної соціально орієнтованої економічної системи та зростання її міжнародної конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам структурної модернізації національної економіки, впливу структурних чинників на сучасні економічні процеси в національній економіці належить чільне місце в економічній літературі, їх досліджено в роботах видатних зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед основних дослідників у цій сфері можна назвати Д.П. Богиню [1], В.Ф. Беседіна, [12], О.М. Бойка [2], Т.М. Бурбелу [3], С.Ю. Глазьева [5], М.О. Кобзистого [7], О.В. Коломийцеву [8], О.Ю. Красильникова [9], В.І. Крючкову [10], І. Лукінова [11], К.В. Савченка [13], Т.П. Шинкоренко [14] та багато інших.

¹ Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка;

² Львівська КА